

زمینه‌های ظهور نادر:

نتیجه ← ۱- کشتار و خرابی کشور
 ۲- به قدرت رسیدن برادرزادگان نادر و نوه او عادل شاه ← ابراهیم شاه ← شاهرخ شاه
 ویژگی‌ها: (الف) قلمرو حکومت: مشهد (ب) مدت حکومت: تا زمان آقامحمدخان قاجار

چگونگی به قدرت رسیدن کریم خان: ۱- کریم خان یکی از افراد طایفه‌های لر و از سرداران نادر بود
 ۲- کنار زدن متحدان و رقیبان و تأسیس سلسله زندیه به پایتختی شیراز

ویژگی‌های حکومت کریم خان:

- ۱- تعطیل کردن جنگ‌های خارجی برخلاف نادر و ایجاد ثبات سیاسی و آرامش به ویژه در شیراز
- ۲- انتخاب نام وکیل الرعایا به جای پادشاه برای خود
- ۳- داشتن نام نیکو در تاریخ ایران به دلایل:
 - مدارا با دشمنان
 - همدردی با مردم
 - کاهش مالیات‌ها
 - رفتار مناسب با اقلیت‌های دینی و مذهبی

اوضاع ایران پس از کریم خان:

روز آشوب توسط جانشینان کریم خان ← (طی ۱۵ سال ۷ تن به قدرت رسیدند) ← فروپاشی سیاسی و اقتصادی و آسیب دیدن توان نظامی و اداری کشور

آخرین فرمانروای زندیه لطفعلی خان زند: ویژگی‌ها
 ۱- فردی شجاع و با لیاقت بود
 ۲- از آقامحمدخان قاجار شکست خورد دلایل:
 - غرور
 - اشتباهات نظامی
 - روی گردانی بزرگانی چون حاج ابراهیم خان کلانتر از دربارش
 (انقراض سلسله زندیه)

روابط خارجی ایران در دوره افشاریه زندیه نسبت به دوره صفویه کاهش یافت. دلایل:
 ۱- درگیری داخلی
 روابط خارجی ایران در دوره افشاریه زندیه نسبت به دوره صفویه کاهش یافت
 ۲- بی‌ثباتی سیاسی
 مهمترین مسئله خارجی در این دوران: برخورد سیاسی و نظامی با عثمانی و روسیه
 عثمانی: صلح نادر با دولت عثمانی که تا زمان فتح بصره توسط کریم خان زند ادامه داشت.

روابط ایران و اروپا:

- در دوره نادر: دادن معافیت گمرکی به انگلیس و پذیرفتن جان‌التون انگلیسی ← دلایل: تلاش برای تشکیل نیروی دریایی
 - در دوره کریم خان زند: مذاکره با فرانسه و انگلیس و بی‌نتیجه ماندن آنها

یک نکته: سازمان اداری و دیوانی در دوره افشاریه و زندیه اعتبار و قوت سابق را نداشت دلایل:
 ۱- حاکمیت عناصر ایلی
 ۲- غلبه تفکر نظامی‌گری
 ۳- بی‌ثباتی سیاسی
 ۴- کوتاه بودن دوره حکومت
 نظام اداری در دوره نادر رونق چندانی نداشت:

دلایل: ۱- اتکا حکومت نادر بر اقتدارگرایی، استبداد و امور نظامی

۲- بی‌توجهی به دیوان‌سالاری و استفاده از نزدیکان در امور اداری و اقتصادی

نتیجه: عدم وجود پایتخت در این دوره؛ یک نکته: (مشهد و کلات بیشتر محل نگهداری غنایم بوده است)

یک نکته: شیوه اداره ایالات و ولایات در این دو دوره بیشتر شبیه صفویه بوده است.

دلایل آشفتگی اقتصادی بعد از صفویان:
 ۱- آشوب‌های داخلی
 ۲- حمله روسیه و عثمانی به ایران

علت آشفته‌گی کشاورزی در زمان نادر: بردن افراد زیادی به جنگ‌ها (کشاورزان)

علت آشفته‌گی اقتصادی در زمان نادر: مالیات‌های سنگین

وضعیت تجارت در دوره کریم خان زند: رونق تجارت در شیراز و بوشهر

دلایل رونق اقتصادی در زمان کریم خان زند: } ۱- کاهش مالیات‌ها
۲- کم بودن خرج دربار
۳- ثبات سیاسی
۴- ثبات قیمت کالا

وضعیت علم و آموزش بعد از صفویه: } ۱- تعطیلی مدارس و حوزه‌های علمیه در اصفهان و شهرهای دیگر
۲- مهاجرت علما و طلاب به عتبات عالیات

وضعیت علم و آموزش در دوره زندیه:

۱- افزایش فعالیت‌های علمی و آموزشی و ساخت مدارس جدید در نتیجه آرامش و ثبات سیاسی

۲- پیدایش نهضت بازگشت ادبی در نتیجه تحول شعر و ادب فارسی

شاعران این نهضت به سبک خراسانی و روش شاعرانی مثل فرخی، عنصری، سعدی و حافظ شعر می‌گفتند

وضعیت هنر و معماری در دوره نادر: } ۱- ورود هنرمندان هندی به ایران و تلفیق هنر ایران و هندی
۲- بازسازی شهر اصفهان
۳- ساخت بناهای باشکوه در منطقه کلات مانند کاخ خورشید

وضعیت هنر معماری در دوره کریم خان: } ۱- علاقه به ساخت بناهای باشکوه مثل مجموعه مسجد و بازار و حمام و کیل -
ارگ کریم خان و بازسازی آرامگاه سعدی و حافظ - باغ دلگشا
۲- ساخت بناهای تفریحی معروف به کلاه فرهنگی (بنایی کوچک در وسط باغ

یا تفریحگاه) } الف) نقاشان خود را با معیارهای اروپایی تطبیق دادند
۳- ایجاد تحول در زمینه نقاشی و نگارگری } ب) رونق مکتب نقاشی شیراز که در دوره مغول شکل گرفته بود
ج) نقاشان معروف: محمدصادق، اشرف و میرزابابا

جهان در آستانه دوره معاصر:

وجود وضعیت دوگانه متضاد در جهان (سده‌های ۱۷ تا ۱۹ م)

شرق: ایران عثمانی و گورکانیان هند ضعیف می‌شدند
غرب: روسیه، فرانسه و انگلیس قدرتمند می‌شدند

دلایل ضعف عثمانیان:

- لقب عثمانی در قرن ۱۹؛ مرد بیمار اروپا

- علت: ۱- کسب منافع اقتصادی و سیاسی ۲- کسب مستعمرات

- بهانه: دفاع از اقلیت‌ها

نتیجه: ۱- تصرف برخی مناطق عثمانی توسط اروپاییان، ۲- ضعف عثمانی

دولت گورکانیان هند (مغولان کبیر)

تأسیس: توسط محمد بابر (نواده تیمور گورکانی)

نتیجه تشکیل این حکومت: گسترش اسلام و زبان فارسی در هند

- دلائل ضعف دولت گورکانیان:
- ۱- اختلاف و دشمنی میان هندوها و مسلمانان
 - ۲- سوء مدیریت و ضعف شاهان
 - ۳- اختلاف و توطئه درباریان
 - ۴- ورود استعمارگران به هند

استعمارگرانی که وارد هند شدند:

- اسپانیا و پرتغال:

ویژگی‌ها: (الف) اولین استعمارگرانی که وارد هند شدند (ب) واگذاری امتیازات تجاری و گمرکی به آنها

- فرانسه - هلند و انگلیس (اقدام):
- ۱- تأسیس کمپانی هند شرقی
 - ۲- تصرف هند از طریق دامن زدن به اختلافات قومی و مذهبی
 - ۳- درگیری آنها با هم و پیروزی انگلیس بر بقیه: نتیجه ←
- الف) غارت ثروت هند و توسعه قدرت خود
ب) دست اندازی در مناطق اطراف هند از جمله ایران
ج) سرکوب شورش سربازان هندی و اعلام اینکه هند رسماً بخشی از انگلیس است: ملکه انگلیس به امپراتریس هند و بریتانیا ملقب شد

نتیجه: تحولات سیاسی و اجتماعی

زمان: بعد از رنسانس

انقلاب‌های سیاسی اروپا:

- نمونه انقلاب‌ها
- انقلاب صنعتی: پیدایش استعمار
 - انقلاب مشروطه انگلیس
 - انقلاب استقلال آمریکا
 - انقلاب فرانسه
 - انقلاب صنعتی

انقلاب مردم انگلیس:

- ۱- درگیری بین چارلز اول و کرامول ← نتیجه ریاست جمهوری کرامول و سپس منحل شدن مجلس به علت درگیری با کرامول به دلائل مذهبی
- ۲- بعد از کرامول درگیری بین مجلس و پادشاه ← نتیجه پادشاه فهمید حکومت او نتیجه خواست مجلس است نه موهبت الهی و برقراری مشروطه سلطنتی (مهمترین دستاورد انقلاب باشکوه بود) ← نتیجه افزایش قدرت انگلیس

نتایج انقلاب باشکوه:

- ۱- انگلیس رقبایی مانند اسپانیا و فرانسه را شکست داد
- ۲- انگلیس مستعمرات خود را گسترش داد
- ۳- تبدیل شدن انگلیس به قدرت اول جهان در زمان ملکه ویکتوریا

- انقلاب مردم آمریکا: مهاجرنشینان آمریکا علیه انگلیس قیام کردند دلائل:
- مالیات‌های سنگین
 - تحریمات فرانسه
- نتیجه: پیروزی مهاجرنشینان و ریاست جمهوری جرج واشتگتن رهبر: جرج واشتگتن

وضعیت آمریکا پس از انقلاب استقلال آمریکا:

- ۱- تصرف سرزمین‌های وسیع با پیشروی به سوی غرب و کشتار سرخ پرستان
- ۲- بهره‌گیری از نیروی کار بردگان و توسعه اقتصادی خود

دلایل انقلاب فرانسه:

- ۱- ضعف سیاسی - نظامی - اقتصادی به علت: } - شکست نظامی از انگلیس
- ولخرجی در آمریکا
- ۲- آشفته‌گی اجتماعی به علت وجود طبقات مختلف اجتماعی

۳- تحولات فکری ناشی از نظریات روشنفکران معروف به دایره‌المعارف نویسان مانند: ولتر، منتسکیو، روسو (نظریات این سه نفر در متن کتاب ملاحظه شود)

نظریات روشنفکران:

ولتر: اطاعت انسان از عقل و مبارزه با خرافات
مونستکیو: دفاع از تفکیک قوای سیاسی و حقوق بشر
روسو: تأکید بر اهمیت انتخابات و حکومت را حاصل قرارداد اجتماعی می دانست

انقلاب مردم فرانسه:

- دلایل: ۱- تغییر دیدگاه مردم فرانسه تحت تأثیر نظریات روشنفکران
۲- غفلت لویی ۱۶ از احوال مردم
۳- تجملات و ولخرجی شاه و درباریان
- آغاز انقلاب: حمله مردم به زندان پاستیل
- نتیجه: در ابتدا: امضای قانون اساسی و پذیرش نظام مشروطه سلطنتی توسط لویی ۱۶
در نهایت: برکناری و اعدام لویی ۱۶ و همسرش آنتوانت و برقراری نظام جمهوری

حمله کشورهای اروپایی به فرانسه:

علل: ترس این کشورها از: ۱- اعدام لویی ۱۶ و همسرش ۲- شعارهای آزادی خواهانه انقلابیون

نتیجه: پیروزی فرانسه و شهرت فرمانده فرانسوی به نام ناپلئون ← به دست گرفتن قدرت با انجام کودتا و سپس به عنوان امپراطور به قدرت رسید.

وضعیت تولید تا اواخر قرن ۱۸:

- ۱- عامل اصلی تولید بازوی (نیروی) انسان
۲- استفاده صنعتگران از مهارت‌های فکری - جسمی - هنری و عدم استفاده از نیروهای طبیعت

انقلاب صنعتی:

ویژگی: جایگزین شدن نیروی آب و سپس بخار به جای نیروی جسمی انسان

آغاز: اختراع و تکمیل ماشین بخار در انگلیس

اولین تحول صنعتی در نساجی و پارچه بافی، سپس در کشاورزی، حمل و نقل و دیگر بخش‌های تولید

نتیجه: تغییر مناسبات انسانی - اجتماعی و اقتصادی در اروپا و جهان علت: نیاز کشورهای اروپایی به:

دو پدیده اجتماعی، اقتصادی انقلاب صنعتی:

۱- گسترش استعمار و غارت کشورهای آسیایی و آفریقایی

مثبت: افزایش قدرت و رفاه بیشتر اروپائیان

منفی: ۱- گسترش بی‌رویه شهرها
۳- پیدایش فاصله طبقاتی
۵- آلودگی زیست محیطی

۲- رشد سریع جمعیت

۴- نارضایتی اجتماعی - اقتصادی

۱- مواد اولیه

۲- نیروی کار ارزان

۳- بازار فروش

۴- سرمایه مادی

۵- حمایت دولت‌ها

۲- افزایش استثمار و بهره‌کشی از کارگران در داخل اروپا

توسعه سیاسی و نظامی روسیه:

شروع: با به قدرت رسیدن پترکبیر ← یکی از برنامه‌های او برای پیشرفت روسیه: برنامه گسترش روسیه و دستیابی به آب‌های آزاد

و گرم برای کسب منافع تجاری و سیاسی

نتیجه ← جانشینان برای عمل به این برنامه در نواحی شرقی اروپا و حوزه دریایی بالتیک، سیاه و خزر اقدامات نظامی انجام دادند

نتیجه ← جنگ‌های متعدد در روسیه با ایران، عثمان و کشورهای اروپایی مثل فرانسه

اقدامات پترکبیر: ۱- استخدام کارشناسان اروپایی، ۲- تأسیس مدارس و دانشگاه‌های جدید، ۳- تقویت ارتش به ویژه نیروی

دریایی